af Redaktionen

Spejlinger

Fragmentet og det arkæologiske

I denne udgave af "Spejlinger" har vi bedt tre forfattere diskutere det fragmenterede og ukomplette i forhold til det arkæologiske materiale indenfor hver deres felt: keramik, det arkæologiske hus samt arkæologisk databehandling og digitalisering. Udgangspunktet for diskussionen er artiklen: Nativ, A. 2017. No compensation needed: On archaeology and the archaeological. *Journal of Archaeological Method and Theory*, 24 (3), 659–675.

Målet i A. Nativs artikel *No compensation needed: On archaeology and the archaeological* (2017) er at diskutere den gængse forståelse af, hvad arkæologi og det arkæologiske er. Teoretisk set har artiklen rødder i Object-Oriented Ontology (OOO), der ligesom andre dele af bølgen af New Materialism, kalder på et fornyet fokus på ting (objekterne). Ifølge OOO skal ting opfattes (og studeres) som ligeværdige dele af verden; på lige fod med mennesker. Med andre ord er udgangspunktet, at der er et symmetrisk forhold mellem ting og mennesker (se også Olsen 2010). Artiklens formål er dog ikke at formulere OOO, som et nyt teoretisk paradigme for arkæologien, men derimod at forfølge, hvad OOO har af mere konkrete konsekvenser for arkæologiens praksis og mål. Selvom diskussionens udgangspunkt således er forankret i det teoretiske, indeholder den væsentlige metodiske overvejelser.

Artiklens hovedargument er, at arkæologien har en negativ forståelse af det arkæologiske materiale, da det primært forstås som fragmenteret og ukomplet. Baggrunden, argumenterer Nativ, er en italesættelse af det arkæologiske materiale som henholdsvis "rester" – forstået som efterladenskaber fra fortiden, som "forstyrrede" – forstået som påvirket af naturlige og kulturelle processer i forhold til sin oprindelige fremtoning og som "statiske" – forstået som fjernet fra den oprindelige dynamiske handling. Alene det faktum at det forhistoriske menneske er fraværende i det arkæologiske materiale gør, ifølge forfatteren, at materialet altid fremstår mangelfuldt. Konsekvensen er, at meget arkæologisk arbejde består i at kompensere for disse mangler ved for eksempel at indsamle mere data, at lave mere nøjagtige prøver, at identificere forstyrrelser for at kunne tage højde for disse, at bruge analogier, andre kildegrupper og teoretiske modeller fra andre felter i fortolkningerne, der kan dække for "hullerne" i det arkæologiske materiale. Men ved inddragelsen af andre kildegrupper, fx historiske kilder eller etnografiske analogier, der traditionelt opfattes som mere komplette, kan det arkæologiske materiale komme til at fremstå endnu mere ukomplet.

Om Spejlinger

Idéen med artikelserien "Spejlinger" er at præsentere en aktuel arkæologisk problemstilling fra den internationale litteratur (tidsskrifter, konferencer, bøger mv.) og lade udvalgte skribenter spejle denne i en specifik kontekst, der er relevant for dansk arkæologi. Skribenterne skal således ikke diskutere den oprindelige tekst i klassisk forstand, men derimod bruge tekstens udlægning af den givne problemstilling til at se på sit eget felt og materiale på en ny måde. Opgaven er på den måde at "tænke med" den oprindelige tekst samtidig med, at der selvfølgelig er rum til at være uenig med tekstens udlægning af problemstillingen.

Håbet er, at "Spejlinger" vil fungere som en slags "åben læseklub", der både vil inspirere og provokere til at se arkæologien i Danmark i en større sammenhæng – og måske ovenikøbet på helt nye måder.

Den negative opfattelse af det arkæologiske materiale, giver, ifølge Nativ, alvorlige problemer og begrænsninger for arkæologien som felt, i og med at det arkæologiske alt for hurtigt i processen bliver omformet til 'noget andet' end det oprindeligt var. Med Nativ's egne ord:

"*The heart of the matter is that the archaeological is too quickly and too readily made to serve purposes that are far removed from its concrete conditions. It is immediately put into the grinder of reverse engineering that seeks to discover what it once was, but in the process neglects to consider what it is"* (Nativ 2017:660). Det sker, fordi dét, som studeres (det arkæologiske materiale), og dét, som er målet at vide mere om (fortidens liv), reelt er to forskellige ting, hvorimod i et felt som antropologi er analyseobjektet og interesseobjektet i langt højere grad det samme, fordi de mennesker, der fx interviewes, også er de mennesker, der studeres. Fordi målet for det arkæologiske studie på den måde bliver noget andet end at studere det arkæologiske materiale i sig selv, betyder det, at der kun bliver et begrænset engagement med det arkæologiske materiale. Men dermed, argumenterer Nativ, opstår der også en manglende tillid til det arkæologiske materiale i sig selv.

Problemerne kan, ifølge Nativ, kun overkommes ved at omtænke opfattelsen af det arkæologiske (materiale), selvom dette kan indebære en reel omtænkning af målet med arkæologien som felt. Hvor målet for arkæologien traditionelt set har været at rekonstruere og forstå fortiden, foreslår Nativ, at arkæologiens mål i højere grad skal være at forstå det arkæologiske i sig selv og bruge det som udgangspunkt for en ny måde at arbejde med arkæologien på. Dette indebærer blandt andet at forstå det fragmenterede og ukomplette ved det arkæologiske materiale ikke som noget der er tabt, men som et fravær, der er en præmis for det arkæologiske materiale og som på den måde er med til netop at gøre det arkæologiske materiale til det, som det er (se også Bille & Sørensen 2008). Artiklen rummer ikke nogen klart definerede forslag til, hvordan man kan arbejde videre med det fragmenterede i praksis, da det opfattes som noget, der skal eksperimenteres med før en mere konkret form på en anden arkæologi kan formuleres.

Artiklen afsluttes derfor med en kraftig opfordring til at eksperimentere med andre måder at tænke arkæologi og det arkæologiske på – også i praksis, fordi *"a confidence in what is actually excavated in the field has to be build up from the bottom"* (Nativ 2017:671).

Denne opfordring gives hermed videre til vores skribenter. I denne udgave har redaktionen spurgt henholdsvis Lone Claudi Hansen, Anna Severine Beck og Karl Hjalte Raun Maack. Lone er museumsinspektør ved Museum Vestsjælland og har specialiseret sig i studiet af ældre jernalders keramik, blandt andet ud fra eksperimentel arkæologiske forsøg. Anna er museums-inspektør ved Museum Sydøstdanmark, og uddannet ph.d. fra Aarhus Universitet. Udgangspunktet for Annas ph.d.-projekt var en undersøgelse af det arkæologiske hus som fænomen. Hjalte er uddannet ph.d. fra Heidelberg Universitet, hvor han har specialiseret sig i arkæologisk databehandling og digitalisering. Han har desuden mange år erfaring fra feltarkæologien.

De spørgsmål som vi har bedt skribenterne om at forholde sig mere specifikt til inden for deres felt er:

- Hvilken rolle har det fragmenterede og ukomplette i forhold til det arkæologiske materiale spillet inden for dit felt?
- Hvordan kunne en ny tilgang til det fragmenterede og ukomplette i det arkæologiske materiale inden for dit felt præsentere materialet på en ny måde?
- Hvad kunne en ny tilgang betyde for dit forsknings-felt i fremtiden?

Og hermed giver vi ordet videre til vores skribenter.

Litteratur

Bille, M. & T. Flohr Sørensen 2008
I fraværets nærvær.
Arkæologisk Forum 19, 32-35.

Nativ, A. 2017
No compensation needed: On archaeology and the archaeological.
Journal of Archaeological Method and Theory, 24 (3), 659–675.

Olsen, B. 2010
In Defence of Things. Archaeology and the Ontology of Objects.
Lanham: Altamira Press.